

Gıdaların Özelliği ve Yiyecek Hazırlama I

Prof. Dr. Saime KÜÇÜKKÖMÜRLER

4. Baskı

Prof. Dr. Saime KÜÇÜKKÖMÜRLER

GIDALARIN ÖZELLİĞİ VE YİYECEK HAZIRLAMA I

ISBN 978-605-241-246-6

DOI 10.14527/9786052412466

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Temmuz 2018, Ankara

4. Baskı: Nisan 2021, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür

Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1

Yenimahalle/ANKARA

Tel: 0 312 395 85 71

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 47479

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Teşekkür

Bu kitabın hazırlanmasında her aşamada yanımda olan, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen ve bu kitabın tüm çizimlerini yaparak bana destek olan Eşim A. Necati Küçükkömürler'e teşekkür ederim.

Prof. Dr. Saime KÜÇÜKKÖMÜRLER

Lisans öğrenimini Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi Bölümü'nde tamamlamıştır.

Yüksek lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beslenme ve Diyetetik Bölümü'nde tamamlamıştır.

Doktora eğitimini Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mesleki Eğitim Fakültesi, Gıda ve Beslenme Eğitimi Anabilim Dalı'nda tamamlamıştır.

Meslek hayatı boyunca Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi, Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi, Gıda ve Beslenme Eğitimi Anabilim Dalında, araştırma görevlisi ve öğretim üyesi olarak çalışmıştır. Gazi Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesinin kapatılmasından sonra, Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

Çalışma hayatı boyunca, yiyecek hazırlama, deneysel pişirme, gıdalar ve beslenme, beslenme alışkanlıkları vb. konularda çalışmıştır.

Yaptığı çalışmalar: <http://www.websitem.gazi.edu.tr/site/saimek>

ÖN SÖZ

Yiyecek hazırlama uygulamalarında öncelikle yiyeceklerin doğal bileşimleri yani yapısal özelliklerinin çok iyi tanınması gerekmektedir. Yiyeceklerin yapısı yiyecek uygulamalarını uygulamaları doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle bu kitapta yiyeceklerin yapısı ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Yiyecek hazırlama ve yemek pişirme vb. işlemler tesadüfen oluşan işlemler değildir. Yiyecek hazırlama uygulamalarında birçok fiziksel, kimyasal, fiziko-kimyasal reaksiyonlar art arda gerçekleşmektedir. Bu reaksiyonlar işlenen ham maddelerin bileşimi ve uygulanan pişirme yöntemleri ve uygulanan süre vb. etmenlere bağlı olarak değişmektedir. Bu nedenle bu kitabın amacı yiyecek hazırlama uygulamalarındaki bilimsel temellere dayalı olarak oluşan değişimleri ve nedenlerini somut örneklerle vurgulamaya çalışmaktır.

Bu çalışmanın diğer bir amacı ise yiyecek hazırlamadaki bilimsel değişimlerin gıdaların yapısını olumlu veya olumsuz yöndeki etkilerini incelemektir. Bu kitapta yiyecek hazırlamada kullanılan ham maddelerin özelliğine bağlı olarak oluşan temel değişimler ve nedenleri açıklanmaya çalışılmıştır. Gıdaların yapısındaki değişimlere neden olan bilimsel etmenlerin bilinmesi ile yiyecek hazırlama uygulamalarındaki değişimler, bilimsel temele dayalı olarak daha kolay tanımlanabilir. Bunlara ilave olarak, yiyecek hazırlamadaki temel değişimleri etkileyen etmenlerin bilinmesi sayesinde yiyeceğin yapısında istenen değişiklikler yapılabilir.

Gıda maddelerinin özelliğinin bilinmesi ile yeni ürünlerin geliştirilmesi kolaylaşacaktır.

Bu kitap yiyecek hazırlama işlemlerinin tesadüfen oluşmadığını, gıda hazırlama sürecinin bilimsel bir alt yapısının olduğunu vurgulamak amacıyla hazırlanmıştır.

Kitap hazırlanırken mümkün olduğunca bilimsel süreçler kolay anlaşılabilir bir dil ve örneklerle verilmeye çalışılmıştır.

Bu kitabın gıda hazırlama uygulamalarına yeni bir bakış kazandıracığı düşünülmektedir.

Kitabın yazarı meslek hayatı boyunca bu tür dersleri vermiş, besin hazırlama, deneysel pişirme, besin saklama, besin üretim teknolojisi, beslenme ilkeleri vb. derslerde yiyecek hazırlama uygulamalarındaki temel değişimleri uygulayarak denemiştir. Bu nedenle bu kitapta verilen uygulama örnekleri defalarca farklı açılardan denenerek uygulanmıştır.

Konu anlatımını takiben verilen uygulamaların yapılması ile yiyecek hazırlama uygulamalarındaki değişimler daha kolay anlaşılacaktır.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz..... v

1. ÜNİTE SÜT

Sütün Özelliği	1
Sütün İnsan Beslenmesindeki Önemi.....	1
Sütün Bileşimi	2
Süt Proteinleri	2
Kazein	3
Kolloidal Solüsyonlar	5
İzoelektrik Nokta (İzoelektrik pH)	5
Enzimler	6
Süt Enzimleri	6
Whey Proteinleri (Peynir Altı Suyu Proteinleri).....	6
Laktoalbümin	7
Laktoglobülin.....	8
Whey Proteinlerinin Sağlık Üzerine Etkileri.....	9
Süt Şekeri (Laktoz)	9
Süt Şekerinin (Laktozun) Bileşimi.....	10
Laktoz İntoleransı	11
Emülsiyon	12
Kolloidal Solüsyonlar.....	12
Sütün pH'ı	12
Süt Yağı	12
Süt Yağının Bileşimi (Tereyağ)	13
Sütlerin Sınıflandırılması	15
Sütün Bileşiminde Bulunan Enzimler	16
Sütün Bozulması.....	16
Süt Yağının Oksidasyonu	16
Süt Proteinin Oksidasyonu	16
Sütün Hidrolize Olması	17
Sütün Lipolize Uğraması	17
Sütün Bileşiminde Bulunan Mineral Maddeler	17
Sütün Bileşiminde Bulunan Mineral Maddelerin Özellikleri	18
Sütün Bileşiminde Bulunan Vitaminler	19

Sütün Fiziksel ve Kimyasal Özelliği	21
Sütün Görünümü	21
Sütün Tadı	22
Sütün Asitliği	23
Sütün Besin Değeri	23
Sütün Bozulmasına Neden Olan Mikroorganizmalar	24
Sütün Bozulmasına Neden Olan Enzimler	25
Sütün Yapısında Bulunan Mikroorganizmalar	25
Süte Uygulanan Teknolojik İşlemler	25
Pastörizasyon	26
Sütün Sterilize Edilmesi	27
Sütün Homojenizasyonu	27
Süt Kreması	28
Yoğurt	29
Laktobacillus Bulgarricus	29
Streptococcus Thermophilus	29
Yoğurt Çeşitleri	31
Kurut Yapımı	32
Peynir Yapımı	32
Peynir Yapım Aşamaları	33
Peynir Yapımında Sütün Pastörize Edilmesi	33
Peynirin Mayalanması	34
Pıhtılaşma	34
Peynir Çeşitleri	36
Kaşar Peyniri	36
Eritme Peyniri	36
Değişik İşlemlerin Sütün Yapısına Etkisi	36
Sıcaklığın Etkisi	36
Proteinlerin Koagülasyonu	37
Sıcaklığın Şeker-Protein Karışımı Üzerine Etkisi	37
Sıcaklığın Minerallerin Yapısına Etkisi	37
Sütün Üzerindeki İnce Zar Tabakası	38
Yağ Moleküllerinin Yüzeyde Toplanması	38
Asitin Sütün Pıhtılaşmasına Etkisi	38
Sütün Enzimler Yardımı ile Koagülasyonu	38
Sütün Bileşimindeki Fenolik Bileşiklerin Koagülasyonu	39
Sütün Tuzlar Yardımı ile Koagülasyonu	39

Gıdaların Hazırlanmasında Süt.....	39
Sütün Kaynatılması.....	39
Sütün Emülsiyon ve Kolloidal Özelliği.....	40
Sütün Pıhtılaştırılması.....	40
Süzme Yoğurt.....	41
Tereyağı.....	41
Yayıklama İşlemi.....	42
Olgunlaştırma.....	43
Malakse Etme.....	43
Tereyağının Besin Değeri.....	43
Sadeyağ.....	43
Süt Tozu.....	44
Pastörizasyon.....	44
Homojenizasyon.....	44
Koyulaştırma.....	44
Kurutma.....	44
Paketleme.....	44
Çalışma Soruları.....	45
Kaynaklar.....	46

2. ÜNİTE

YUMURTA

Yumurtanın Besin Değeri.....	47
Yumurta Kabuğu.....	47
Yumurta Akı.....	49
Yumurta Akının Bileşimini Oluşturan Proteinler.....	49
Yumurta Sarısı.....	52
Yumurta Sarısının Bileşiminde Bulunan Lipitler (Yağlar ve Yağlı Bileşikler).....	53
Yumurta Sarısında Bulunan Vitaminler.....	53
Yumurta Sarısında Bulunan Mineral Maddeler.....	54
Yumurtanın Yiyecek Hazırlama Uygulamaları Açısından Özellikleri.....	55
Yumurtanın Sıcaklığın Etkisi ile Koagülasyonu (Katılaşması).....	55
Yumurta Akının Fom Oluşturma Özelliği.....	55
Yumurta Sarısının Fom Oluşturması.....	56
Yumurta Sarısının Özelliği.....	57
Yumurta Sarısının Emülsiyon Oluşturma Özelliği.....	57

Yumurta Proteininin Özelliği	58
Yumurtanın Bileşiminde Bulunan Vitaminler ve Mineral Maddeler	58
Yumurta Proteinin Pişirilmesi.....	59
Yumurtadan Fom Oluşumunu Etkileyen Etmenler.....	60
Yumurta Akının Isı Derecesinin Etkisi	60
Çırpma İşleminin Süresi ve Şekli	60
Yağlar ve Bileşimlerinde Yağ Molekülleri Bulunan Katkı Maddelerinin Kullanılması	60
Fom Oluşumunda Asit İlavesinin Fomun Yapısına Etkisi.....	60
Fomun Oluşumunda Şekerin Etkisi	61
Tartarik Asit (E334)	61
Yumurta Hijyeni	62
Bekleme ile Yumurtanın Bileşiminde Oluşan Değişiklikler.....	62
Fiziksel Değişiklikler	62
Kimyasal Değişiklikler	62
Mikrobiyolojik Değişiklikler	62
Yumurtanın Tazeliğinin Anlaşılması.....	63
Hava Boşluğu	63
Tuzlu Su Testi ile Yumurtanın Bayatlama Derecesinin Değerlendirilmesi	63
Çiğ Yumurtanın Kırılarak Kontrol Edilmesi	63
Yumurtaların Sınıflandırılması	64
Yumurtanın Pişirilmesi.....	64
Yumurtada Demir Sülfür (FeS) Oluşumu	64
Pişme ile Yumurtanın Yapısında Oluşan Değişimler	65
Sıcaklık Etkisi ile Yumurta Proteinleri Katılaştır	65
Denatüre Olan Proteinlerin Sindirimi Kolaylaştır.....	65
Yumurtanın Mutfakta Kullanımı	65
Yumurtanın Haşlanması	65
Yumurtanın Koyulaştırıcı Olarak Terbiye Yapımında Kullanımı.....	66
Yumurtanın Bağlayıcı ve Kıvam Verici Olarak Kullanılması.....	66
Yumurtanın Katılaştırıcı ve Şekil Verici Olarak Kullanılması	66
Yumurtanın Ham Madde Olarak Kullanılması	66
Yumurtanın Hacim Sağlayıcı veya Kabartıcı Olarak Kullanılması	66
Yumurtanın Emülsiyon Sağlayıcı Olarak Kullanılması	67
Yumurtanın Saklanması	67
Çalışma Soruları	67
Kaynaklar.....	68

3. ÜNİTE

ETLER

Etin Besin Değeri.....	69
Etin Bileşimi.....	70
Etin Yapısı	70
Adele Dokusu (Kas Dokusu).....	71
Et Proteinleri.....	72
Bağdokusu Proteinleri	73
Kollajen.....	74
Elastin	74
Balık Etinin Özelliği.....	74
Et Yağı	75
Kıkırdak veya Kemik Doku	76
Etin Rengi.....	77
Hemoglobin	77
Miyoglobin	77
Miyoglobinin Yapısındaki Değişim	78
Etin Kuruması.....	79
Et Proteinleri.....	79
Et Yağları	80
Etlerin Bileşiminde Bulunan Vitaminler.....	81
Etlerin Bileşiminde Bulunan Mineral Maddeler	82
Etlerin Bileşimdeki Miyoglobin	82
Etin Kalitesini Etkileyen Etmenler.....	83
Etin Olgunlaşması (Rigor-Mortis Süreci).....	83
Adele Dokusunun Ne Kadarı Ete Dönüşür	84
Etlerin Mekanik Olarak Yumuşatılması.....	85
Etin pH Yapısındaki Değişim	86
Etlerin Özelliklerine Göre Gruplandırılması	86
Etlerin Pişirilmesi.....	87
Pişme ile Kırmızı Etlerde Oluşan Değişiklikler	88
Etlerin Tadını Belirleyen Etmenler	88
Etlerin Pişirilmesinde Kullanılan Yöntemler	88
Pişirme Yöntemlerine Göre Etlerin Yapısındaki Değişiklikler.....	89
Suda Pişirme	89

Kuru Isıda Pişirme	89
Etin Kendi Suyu veya Kendi Yağı ile Kısık Ateşte Uzun Süre Pişirilmesi	91
Etlerin Pişirilmesi Sırasında Oluşan Kayıplar	92
pH'nın Etkisi	92
Etlerin Saklanması	94
Etlerin Soğukta Saklanması	94
Etlerin Soğutulmasında Kullanılan Yöntemler	94
Etlerin Dondurularak Saklanması	95
Etlerin Dondurulmasında Kullanılan Dondurma Yöntemleri.....	95
Etlerin Tütsülenmesi.....	96
Sucuk Yapımı	96
Sucuk Yapımında Kullanılan Kimyasal Maddeler	97
Sucuk Kılıfı.....	97
Sucuk Yapım Aşamaları.....	98
Kalitelere Göre Sucuklar (TSE: Türk Standartlar Enstitüsü)	98
Sosis Yapımı	99
Sosis Yapım Aşamaları	99
Sosis Çeşitleri.....	99
Salam Yapımı.....	100
Salam Yapım Aşamaları.....	100
Pastırma Yapımı.....	100
Pastırma Yapım Aşamaları.....	100
Çemenin Bileşiminde Bulunan Kimyasal Maddeler	101
Balıklar.....	102
Balığın Kas Dokusu.....	102
Beyaz Etli Balıklar	103
Siyah Etli Balıklar	103
Balık Etlerinin Bileşimi	103
Balık Etinin Bileşimindeki Su.....	104
Balık Etinin Bileşimindeki Protein	104
Balık Etinin Bileşimindeki Yağlar	105
Balık Etinin Adele Dokusunda Çok Az Oranlarda Bulunan Bileşikler	105
Karbonhidratlar.....	105
Mineral Maddeler	105
Vitaminler	105
Pişme ile Balığın Yapısındaki Değişimler	106

Balıkların Soğukta Muhafazası Edilmesi	106
Balıkların Dondurulması	106
Balıkların Tuzlanması.....	107
Balıkların Konserve Edilmesi	107
Balıkların Tütsülenmesi.....	107
Balıkların Tütsülenmesinde Kullanılan Yöntemler	108
Soğuk Tütsüleme.....	108
Sıcak Tütsüleme.....	108
Tavuk Eti.....	108
Tavuk Etinin Bileşimi	108
Tavuk Etinin Bileşimindeki Su	108
Tavuk Etinin Bileşimindeki Protein	109
Tavuk Etinin Bileşiminde Bulunan Mineral Maddeler	110
Tavuk Etinin Bileşiminde Bulunan Vitaminler.....	110
Tavuk Etinin Saklanması.....	110
Tavuk Etlerinin Saklanmasında Kullanılan Yöntemler	111
Soğukta Saklama	111
Çalışma Soruları	111
Kaynaklar.....	112

4. ÜNİTE

SEBZELER VE MEYVELER

Sebze ve Meyvelerin Özellikleri.....	113
Sebze ve Meyvelerin Sınıflandırılması.....	113
Sebzeler	113
Meyveler	113
Sebze ve Meyvelerin Hücre Yapısı.....	114
Sebze ve Meyvelerin Bileşimindeki Su	115
Bitki Hücresinin Bileşimindeki Su	116
Sebze ve Meyvelerin Bileşimindeki Yağlar	116
Sebze ve Meyvelerin Bileşimindeki Karbonhidratlar	117
Sindirilemeyen Karbonhidratların Özellikleri.....	118
Sebze ve Meyvelerin Bileşimindeki Nişastalar	118
Sebze ve Meyvelerin Bileşimindeki Şekerler	119
Şekerler	119
Sebze ve Meyvelerin Bileşimindeki Pektinler	120

Pektin	120
Pektinin Özellikleri	121
Pektinin İnsan Sağlığı Üzerine Etkileri	122
Pektin Posa Kaynağıdır	122
Pektin Mineral Maddelerin Emilimini Destekler	122
Pektinin Probiyotik Etkisi Vardır	122
Pektin Kolesterol Düşürücüdür	122
Pektin Anti-kansorejen Olarak Etki Etmektedir.....	122
Sebzelerin ve Meyvelerin Bileşiminde Bulunan Organik Asitler	122
Sebzelerin ve Meyvelerin Bileşiminde Yaygın Olarak Bulunan Organik Asitler	124
Meyve ve Sebzelerin Bileşiminde Yaygın Olarak Bulunan Fenolik Asitler ..	124
Sebze ve Meyvelerin Bileşiminde Bulunan Proteinler (Nitrojenler	125
Sebze ve Meyvelerin Bileşiminde Bulunan Mineral Maddeler	125
Sebze ve Meyvelerin Bileşimindeki Vitaminler.....	126
Yağda Eriyen Vitaminler	127
Suda Eriyen Vitaminler	127
Sebze ve Meyvelerin Bileşimindeki Enzimler	128
Enzimler	128
Sebze ve Meyvelerin Bileşimindeki Renk Maddeleri (Pigmentler)	129
Klorofiller	129
Klorofillerin İnsan Sağlığı İçin Önemi.....	130
Klorofil Pigmentlerinin Özelliklerine Göre Sınıflandırılması	130
Klorofil Pigmentinin Yapısındaki Değişimler	131
Karotenoidler	133
Karoten	133
Likopen.....	133
Ksantofil	133
Flavonoidler	134
Antosiyoninler.....	134
Antoksanin	135
Sebzelerin Mutfakta Kullanılması	137
Sebzelerin Satın Alınırken Dikkat Edilmesi Gerekenler	137
Sebzelerin Hazırlanmasında Dikkat Edilmesi Gerekenler	138
Pişirme ile Oluşan Değişiklikler	139
Kokudaki Değişim	141

Sebzelerin Pişirilmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar.....	142
Doğal Renkleri Korumak.....	142
Doğal Lezzeti Korumak	142
Sebzelerin Saklanması	142
Meyvelerin Besin Değeri.....	142
Meyvelerin Saklanması	144
Sebze ve Meyvelerin Saklanması Sırasında Oluşan Değişimler.....	144
Sebze ve Meyvelerin Tadındaki Değişim	145
Sebze ve Meyvelerin Besin Değerindeki Değişim	145
Sebze ve Meyvelerde Mikrobiyolojik Bozulmalar.....	145
Sebze ve Meyvelerin Saklanması	146
Sebze ve Meyvelerin Saklanmasında Kullanılan Yöntemler.....	147
Meyve Suları Yaparak Saklamak	147
Sebzelerin ve Meyvelerin Yoğunlaştırılarak ve Kurutarak Saklanması.....	149
Yoğunlaştırma Yöntemi.....	149
Sebze ve Meyvelerin Kurutulması.....	150
Kurutma Yöntemi.....	151
Evlerde Yapılan Kurutma İşlemi	151
Sebze ve Meyvelerin Teknolojik Olarak Kurutulmasında Kullanılan Yöntemler	151
Kurutulmuş Sebze ve Meyvelerin Saklanması	152
Sebze ve Meyvelerin Konserve Edilmesi.....	152
Konserve Yapım Aşamaları.....	153
Konserve Edilen Sebze ve Meyvelerde Karşılaşılan Bozulmalar.....	154
Mikrobiyolojik Bozulmalar	154
Kimyasal Bozulmalar.....	154
Fiziksel Bozulmalar	155
Sebze ve Meyvelerin Dondurularak Saklanması.....	155
Çalışma Soruları.....	155
Kaynaklar.....	156

5. ÜNİTE

KURUBAKLAGİLLER

Kurubaklagiller	157
Kurubaklagillerin Bileşimi.....	158
Kurubaklagillerin Bileşimindeki Su/Nem.....	158

Kurubaklagillerin Bileşimindeki Proteinler	158
Kurubaklagillerin Bileşiminde Bulunan Yağlar.....	160
Kurubaklagillerin Bileşiminde Bulunan Karbonhidratlar	160
Posa	161
Suda Çözünemeyen (Sindirilemeyen) Posalar.....	161
Suda Çözünebilen ve Kısmen Sindirilebilen Posalar	162
Parçalanmaya Karşı Direnç Gösteren Nişastalar	162
Kurubaklagillerin Bileşiminde Bulunan Mineral Maddeler	163
Kurubaklagillerin Bileşiminde Bulunan Vitaminler	164
Kurubaklagillerin Bileşimlerinde Bulunan Vitaminler ve İnsan Sağlığına Katkıları	164
Kurubaklagillerin Sağlık Üzerine Etkisi	165
Saponinler	165
Kurubaklagillerin Bileşimindeki Fitokimyasallar.....	165
Fenolik Asitler	166
Tanenler	166
Fitik Asit.....	166
Lektinler	167
Oligosakkaritler.....	167
Stakiyoz ve Rafinoz	168
Kurubaklagillerin Besin Değeri	169
Kurubaklagillerin Yiyecek Hazırlama Uygulamalarında Kullanılması.....	169
Kurubaklagillerin Satın Alınması	169
Kurubaklagillerin Islatılması	169
Kurubaklagillerin Pişirilmesi	170
Kurubaklagillerin Mutfakta Kullanılması.....	170
Çerez Olarak	170
Çorbalarda	170
Yemeklerde.....	170
Salatalarda	171
Hamur İşlerinde	171
Tatlılarda	171
Çalışma Soruları	171
Kaynaklar	172

6. ÜNİTE

TAHILLAR

Tahıllar	173
Tahılın Yapısı.....	174
Kepek (Kabuk)	174
Endosperm	174
Tohum (Germ/Rüşeym).....	174
Tahılların Bileşimi.....	175
Tahılların Bileşimindeki Su/Nem Oranı	175
Tahılların Bileşimindeki Proteinler	175
Prolaminler/Glütelinler.....	176
Glüten (Asidik Ortamda Çözünebilen Protein)	177
Albüminler (Suda Çözünebilen Protein).....	177
Globülinler (Tuzlu Suda Çözünebilen Protein)	177
Buğday Unu Proteinlerinin Glüten Kompleksi Oluşturma Özelliği	178
Sülfür Bağları.....	178
Tahılların Bileşimindeki Yağlar	179
Tahılların Bileşimindeki Karbonhidratlar	179
Nişasta	180
Amiloz	180
Amilopektin	180
Nişasta Çeşitleri.....	182
Pişirme ile Nişastanın Yapısındaki Değişim.....	182
Nişasta Molekülünün Yağlar veya Yağlı Bileşiklerle Etkileşimi	183
Ortamda Posanın Bulunması.....	183
Tahılların Bileşiminde Bulunan Enzimler	184
Karbonhidratları Parçalayan Enzimler	184
Proteolitik Enzimler	184
Diğer Hidrolize Enzimleri	184
Tahılların Bileşimlerinde Bulunan Mineral Maddeler.....	184
Tahılların Bileşiminde Bulunan Vitaminler	185
Tahılların Bileşimlerinde Bulunan Bitkisel Steroller, Stanoller ve Fitik Asit	185
Steroller ve Stanoller.....	185
Fitik Asit.....	185
Un Üretimi	186
Buğday Unu Üretimi.....	186

Bulgur Yapımı	187
Bulgur Yapım Aşamaları	188
Bulgurun Besin Değeri	189
Bulgurun Diğer Tahıl Ürünlerinden Farklı Olmasının Nedenleri	189
Bulgurun İnsan Sağlığına Etkileri	190
Fermantasyon (Mayalanma)	192
Fermantasyon Çeşitleri	192
Aerobik Fermantasyon	192
Anerobik Fermantasyon	192
Fermantasyon Oluşumunda Yaygın Olarak Kullanılan Mikroorganizmalar	193
Bakteriler	193
Mayalar	194
Küfler	194
Enzimler	195
Fermantasyon Çeşitleri	195
Laktik Asit Fermantasyonu	195
Alkol Fermantasyonu	196
Şarap Yapımı	196
Kefir yapımı	196
Zeytin	196
Yoğurt	197
Peynir	197
Ekmek Yapımı	197
Ekmek Yapımında Un	197
Ekmek Yapımında Su	198
Ekmek Yapımında Tuz	199
Ekmek Yapımında Şeker	199
Ekmek Yapımında Yağ	199
Ekmeğin Bileşimi	199
Glüten Kompleksi	199
Ekmek Hamurunun Yoğurulması	200
Ekmek Yapımında Patates Nişastası veya Patates Unu Kullanılması	200
Ekmeğin Mayalanması (Fermantasyonu)	201
Ekmek Yapımı	202
Maya Çeşitleri	202
Yaş Maya	202

Kuru Maya.....	202
Hızlı Çözünen (İnstant) Maya.....	203
Ekmeğin Mayalanma Süreci	203
Piştirme	203
Ekmeğin Çeşitleri	204
Makarna	204
İyi Kaliteli Makarnaların Özellikleri.....	205
Makarna Tipleri.....	205
Makarnanın Besin Değeri ve Özelliği.....	205
Makarnanın Pişirilmesi	206
Niştastalar	206
Buğday Niştastanın Yapımı	208
Çalışma Soruları	209
Kaynaklar.....	211

7. ÜNİTE

YAĞLAR

Yağların İnsan Sağlığı Açısından Önemi	213
Yağların İnsan Sağlığına Katkıları	213
Yemeklik Olarak Kullanılan Yağların Özelliği.....	214
Gliserol	214
Trigliseritler	214
Yağların Sınıflandırılması.....	215
Doymuş Yağlar	216
Doymamış Yağlar	216
Yağların Trans Yağlara Dönüşümü	217
Trans Yağların Bulunduğu Yiyecekler	218
Elde Edilen Kaynaklara Göre Yağların Gruplandırılması	218
Görünmez Yağlar	218
Görünür Yağlar.....	218
Yemeklik Yağlar	218
Bitkisel Kaynaklı Yemeklik Yağlar	219
Hayvansal Kaynaklı Yemeklik Yağlar	219
Bitkisel Kaynaklı Yemeklik Yağlar.....	219
Bitkisel Kaynaklı Sıvı Yağların Elde Edilmesi	219

Presleme Yöntemi.....	219
Ön Isıtma Ve Kavurma.....	220
Soğuk Presleme Yöntemi.....	220
Ekstraksiyon Yöntemi.....	220
Yağların Rafine Edilmesi.....	220
Türk Mutfağında Yaygın Olarak Kullanılan Yağlar ve Özellikleri	221
Zeytinyağı.....	221
Ayçiçek Yağı	221
Mısır Özü Yağı.....	222
Pamuk Yağı (Çiğit).....	222
Margarinler	222
Yağların Kızartmalarda Kullanılması	223
Margarinlerin Özellikleri	224
Pastacılık Yağları (Krem Haline Getirilmiş Margarinler).....	225
Bitkisel Kaynaklı Sıvı Yağlar	225
Tereyağı, Margarin ve Hayvansal Kaynaklı Yağların Özelliklerinin Karşılaştırılması.....	226
Tereyağı.....	226
Margarinler	226
Hayvansal Kaynaklı Yağlar	227
Yağların Mutfaklarda Kullanım Amacı	227
Yağların Görünümü Güzelleştirme ve Oksidasyonu Önleme Amacı ile Kullanılması.....	227
Yağların Emülsiyon Oluşturma Amacı ile Kullanılması.....	228
Mutfaklarda İki Tip Emülsiyon Yapılmaktadır	228
Geçici Emülsiyon	228
Kalıcı Emülsiyon	228
Emülsiyon Oluşumunda Lesitin	229
Emülsiyon Oluşumunda Nişasta.....	230
Tadın/Lezzetin Oluşumunda Yağlar	230
Yağların Isı Transferinde Kullanılması.....	230
Yağların Sıcaklığı Devamını Sağlamada Kullanımı	231
Yağlar Gıdaların Bileşimindeki Nemi Koruması	231
Karamelizasyon Oluşumu.....	231
Yağların Erime Noktası	232
Yağların Besin Değeri	232

Yağların Doygunluk Üzerine Etkisi	232
Yağların Gevreklik Sağlayıcı Özelliği.....	232
Yağların Çözünebilme Özelliği.....	233
Yağların Yumuşak Doku Oluşturması.....	233
Yağlarda Bekleme ile Oluşan Değişimler	233
Yağların Hidrolize Uğramaları	233
Yağların Oksidasyonu.....	234
Yağların Dumanlanma Noktası.....	234
Akrolein Oluşumu	235
Acılaşıma	237
Yağların Saklanması.....	237
Çalışma Soruları	238
Kaynaklar.....	239

8. ÜNİTE

ŞEKERLER

Şekerlerin Özelliği	241
Şeker Pancarından Çay Şekerinin Elde Edilmesi.....	241
Şekerin Bileşimi.....	243
Limon Suyu.....	243
Limon Tuzu [Sitrik Asit ($C_6H_8O_7$)].....	243
Sirke	244
Krem Tartar ($KC_4H_5O_6$)	244
Şeker Moleküllerinin Yapısı	245
Şekerin Suda Çözünmesi.....	245
Doymuş Çözeltiler	245
Karamelizasyon.....	246
Maylard Reaksiyonu.....	247
Şekerlemeler	248
Şekerleme Çeşitleri.....	248
Kristalize Edilerek Hazırlanan Şekerler (Fondan).....	248
Kristalize Olmayan Şekerler (Akide Şekeri).....	248
Şeker Çeşitleri	249
Beyaz Şeker.....	249
Pudra Şekeri	249

Kahverengi Şeker/Esmer Şeker.....	250
Sıvı Şekerler.....	250
İnvert Şekerler.....	250
Şekerlerin Gıdaların Hazırlanmasında Kullanılması.....	250
Şeker, Hamurların Hazırlanmasında Glütene Kuvvetlendirici Yönde Etki Eder	250
Hamurlara Gevreklik Kazandırmada Yağlara Yardımcı Olur	251
Yumurtadan Yapılan Fomun Stabilize Olmasını Sağlar	251
Yağsız ve Az Un Kullanılarak Yapılan Keklerde Proteinler Arası Bağı Kuvvetlendirir.....	251
Şeker, Hamurların Bileşimindeki Jelatinizasyonu Geciktirir	251
Şeker, Gıdaların Bileşiminde Karamelizasyonu Arttırır	252
Şeker, Gıdaların Bileşiminde Maylard Reaksiyonları Oluşturur	252
Şeker, Gıdaların Hazırlanmasında Çok Yönlü Olarak Kullanılmaktadır	252
Çalışma Soruları	253
Kaynaklar.....	254

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Sütün Bileşimi	2
Şekil 2. Kazeinin Yapısı	4
Şekil 3. Laktoz	11
Şekil 4. Süte Uygulanan Pastörizasyon İşlemi	26
Şekil 5. Sütün Homojenize Edilmesi	28
Şekil 6. Yoğurt Bakterileri	29
Şekil 7. Yumurtanın Kısımları	48
Şekil 8. Yumurta Akının Fom Oluşturması	55
Şekil 9. Yumurta Sarısının Emülsiyon Oluşturması	57
Şekil 10. Yumurtanın Bayatlaması	63
Şekil 11. Adele (Kas) Dokusunun Yapısı	71
Şekil 12. Etin Yapısı	71
Şekil 13. Miyofibril Proteinler (Kas Dokusu Proteinleri)	72
Şekil 14. Kallojenin Yapısı ve Kollajenin Jelatine Dönüşümü	73
Şekil 15. Etin Pişirilme Yöntemlerine Göre Bölümleri	87
Şekil 16. Et Derecesi	90
Şekil 17. Balık Etinin Yapısı	102
Şekil 18. Beyaz ve Siyah Etli Balıkların Yapısı	102
Şekil 19. Hayvan ve Bitki Hücresi	114
Şekil 20. Nişastanın Yapısı	117
Şekil 21. Klorofil Sentezi	129
Şekil 22. Klorofil A ve Klorofil B'nin Yapısı	130
Şekil 23. Klorofilin Yapısındaki Değişim	132
Şekil 24. Kurubaklagillerin Yapısı	157
Şekil 25. Kurubaklagillerin İnsan Beslenmesindeki Önemi	168
Şekil 26. Tahıl Çeşitleri	173
Şekil 27. Tahılın Yapısı	174
Şekil 28. Amiloz ve Amilopektinin Yapısı	180
Şekil 29. Nişasta Çeşitleri	181
Şekil 30. Pişme ile Nişastanın Yapısındaki Gerçekleşen Değişim	182
Şekil 31. Ekmeğin Mayalanma Sürecinin Değerlendirilmesi	203
Şekil 32. Gliserolün Yapısı	214
Şekil 33. Trigliseritlerin Yapısı	215
Şekil 34. Doymuş ve Doymamış Yağ Asitleri	216

Şekil 35. Yağların Trans ve Cis Yapıları.....	217
Şekil 36. Gliserol'un Dehidratasyonu (Akrolein Oluşumu).....	236
Şekil 37. Sakkaroz (Sükroz), Çay Şekeri.....	241
Şekil 38. Difüzyon Oluşumu.....	242
Şekil 39. Maylard Reaksiyonu.....	247

TABLOR LİSTESİ

Tablo 1. Süt Yağının Bileşiminde Bulunan Yağ Asitleri (%)	14
Tablo 2. Sütün Bileşimindeki Mineral Maddeler (100mL/mg).....	18
Tablo 3. Sütün Bileşimindeki Vitaminler (100mL/mg).....	19
Tablo 4. Yoğurt Üretim Aşamaları	30
Tablo 5. Yoğurtlaşma Süreci.....	31
Tablo 6. Peynir Üretim Aşamaları.....	33
Tablo 7. Kazeinin Çökelme Süreci.....	34
Tablo 8. Peynir Çeşitlerinin Bileşimi (100 g).....	36
Tablo 9. Sütten Peynir ve Tereyağı Elde Edilmesi	42
Tablo 10. Yumurtanın Kısımları (%)	47
Tablo 11. Yumurtanın Bileşimi (%).....	48
Tablo 12. Yumurta Akının Bileşimi	49
Tablo 13. Yumurta Akı Proteinleri.....	50
Tablo 14. Yumurta Sarısının Bileşimi	52
Tablo 15. Etin Bileşimi (%).....	70
Tablo 16. Et Proteinlerinin Özelliklerine Göre Dağılımı (%).....	72
Tablo 17. Pişme ile Miyoglobinin Yapısındaki Değişim.....	78
Tablo 18. Et Enzimleri (Tuzları)	84
Tablo 19. Sıcaklık Artışına Bağlı Olarak Etlerin Bozulma Süreci	95
Tablo 20. Balık Etinin Bileşimi (%).....	103
Tablo 21. Tavuk Etinini Bileşimi (%)	108
Tablo 22. Sebzelerin Sınıflandırılması	113
Tablo 23. Meyvelerin Sınıflandırılması.....	114
Tablo 24. Meyvelerin Pektin Miktarı (Taze ağırlığa göre, %)	120
Tablo 25. Pektinin Yapısındaki Değişim.....	120
Tablo 26. Bazı Sebze ve Meyvelerin Bileşimindeki Klorofil-A ve Klorofil-B Miktarları (mg / kg)	131

Tablo 27. Bazı Gıda Maddelerinin Bileşiminde Bulunan Pigmentler ve İnsan Sağlığı Üzerine Etkileri	137
Tablo 28. Meyve Suları ve Konsantreleri	147
Tablo 29. Elma Suyu Üretim Aşamaları	149
Tablo 30. Sebze ve Meyvelerin Konserve Edilmesi	153
Tablo 31. Kurubaklagillerin Bileşimi	158
Tablo 32. Amino Asitlerin Özelliklerine Göre Gruplandırılması	159
Tablo 33. Proteinlerin Biyolojik Değeri (%).....	160
Tablo 34. Bazı Gıdaların Bileşimlerinde Bulunan Saponinler (g/kg)	165
Tablo 35. Tahılların Bileşimi (%).....	175
Tablo 36. Tahıllarda Yaygın Olarak Bulunan Proteinler.....	177
Tablo 37. Nişasta Çeşitlerine Göre Amiloz ve Amilopektin Oranı (%)	181
Tablo 38. Fermantasyon Çeşitleri.....	196
Tablo 39. Unun Su Tutma Kapasitesi (%).....	198
Tablo 40. Glüten Kompleksinin Bileşimi (%)	199
Tablo 41. Fermantasyon Süreci.....	201
Tablo 42. Bazı Tahılların Bileşimindeki Nişasta Oranları (%).....	207
Tablo 43. Tereyağı, Margarin ve Hayvansal Kaynaklı (İç Yağlar) Yağların Karşılaştırılması	227
Tablo 44. Yağların Yiyecek Hazırlamada Kullanımı	233
Tablo 45. Yağların Dumanlanma Dereceleri (°C)	234
Tablo 46. Pişirme Yöntemlerinde Kullanılan Sıcaklık Dereceleri	235
Tablo 47. Bazı Şekerlerin Karamelize Olma Dereceleri (°C)	246

1. ÜNİTE

SÜT

Sütün Özelliği

Süt memeli hayvanların yavrularını beslemek için salgıladığı bir vücut salgısıdır ve süt memeli hayvanların ilk aylarda temel ihtiyacı olan besin öğelerinin tamamını karşılayabilecek düzeyde temel besin öğeleri açısından oldukça zengin bir gıda maddesidir. Süt aynı zamanda memeli hayvanların yavrularının bağışıklık sistemini koruyabilecek özellikteki bağışıklık cisimcikleri açısından da oldukça zengindir.

Bu bağışıklığı sağlayan moleküller bağışıklık cisimcikleri (immünolojik bileşikler) yavruları yaşamının ilk yıllarından itibaren hastalıklardan koruyarak yavruların sağlıklı bir şekilde büyümelerini sağlar. Bu süte ağız sütü veya kolostrum adı verilmektedir.

Sütün İnsan Beslenmesindeki Önemi

Süt insan beslenmesinde temel gıda maddelerinden biridir. Süt yeni doğan bir bebeğin ilk altı ayı boyunca tek başına bebeğin tüm temel besin gereksinimini karşılayabilmektedir. Süt bütün memeli hayvanların yaşamında karşılağığı ilk gıda maddesidir. Süt memeli hayvanların yaşamlarını sürdürmesi için gerekli olan tüm besin maddelerini bileşiminde bulundurmaktadır.

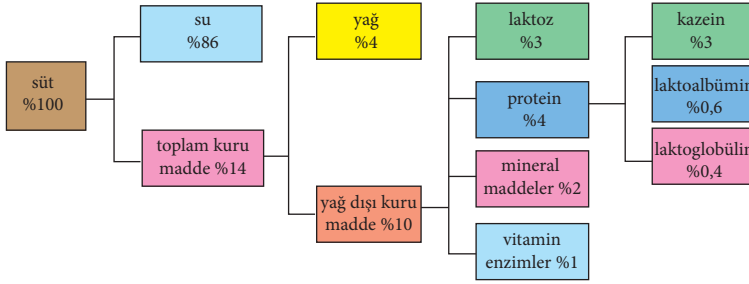
Sağlıklı bir yaşam sürebilmek için, yetişkin kişilerin her gün mutlaka en az 2 porsiyon süt ve süttten yapılan gıda maddelerini, tüketmeleri gerekmektedir.

Tüm memeli hayvanlar yavrularını beslemek amacıyla süt salgırlar. Bu nedenle sütün bileşimi her canlının yavrusunun gereksinime göre düzenlenmiştir. İçme sütü denilince verim oranı yüksek olan inek sütü gelir. İnek sütü dışında, koyun, keçi, vb. hayvanların sütleri yaygın olarak kullanılmaktadır. Koyun, keçi vb. sütlerinin toplam kuru madde oranı yüksek olduğu için daha çok peynir ve yoğurt vb. ürünlerin yapımında yararlanılmaktadır. Manda sütünün bileşiminde ise yağ oranı oldukça fazladır. Bu nedenle manda sütü krema, kaymak vb. ürünlerin yapımında tercih edilmektedir.

Evcilleştirilmiş olan hayvanlardan en çok inek sütünden yararlanılmaktadır. Ülkelere göre değişmekle beraber genellikle içme sütü olarak en çok inek sütünden yararlanılmaktadır. İnek sütünden sonra koyun ve keçi sütü kullanılmaktadır.

Sütün Bileşimi

Sütün bileşimi sütün elde edildiği kaynağa göre farklılıklar gösterebilir. Fakat genellikle sütün bileşimi aşağıda verilen değerler arasında bulunmaktadır.

Şekil 1. Sütün Bileşimi

Süt veren hayvanın beslenmesine bağlı olarak sütün bileşimi, lezzeti ve tadı da değişmektedir. Sütün bileşiminde %86 oranında oldukça fazla miktarda su bulunmaktadır. Sütlerin bileşiminde değişik oranlarda lipitler (yağlı bileşikler) (%4), proteinler (%4) ve karbonhidrat (laktöz) (%3) ve mineral maddeler (toplam kül) (%2) bulunmaktadır.

Süt doğada bulunan en kompleks gıdaların başında gelmektedir. Yaşam için gerekli sayısız besin öğeleri ve enerji değeri açısından oldukça zengin bir gıda maddesidir.

Sütün bileşimi süt veren canlının, cinsi, beslenme alışkanlıkları, mevsim, süt verme durumunda olup olmaması vb. etmenlere bağlı olarak değişmektedir.

Süt Proteinleri

Sütün bileşiminde süte özgü olan iki tür protein vardır. Bunlardan biri kazein (%80) diğeri ise whey proteinleridir (%20). Whey proteinleri laktoalbuminler ve laktoglobülinlerdir. Whey proteinleri dışında çok az oranlarda suda çözünebilir laktoferritin ve büyüme hormonları vb. proteinlerde sütün bileşiminde bulunmaktadır.

Kazein ve whey proteinleri sütün temel bileşeni olarak süttten yapılan birçok ürünün temelini oluşturmaktadır. Bu moleküller besin değeri açısından oldukça önemli moleküllerdir. Süt proteinlerinin yapısı, süttten yapılan birçok gıda maddesinin oluşumunda önemli değışikliklere uğramaktadır. Süt proteinlerinin bileşimindeki besin öğeleri insan sağlığını koruyucu ve insan sağlığını koruyan ve düzenleyen moleküller açısından da oldukça zengindir.

Kazein

Sütün bileşiminde en fazla bulunan ve suda çözülemeyen bir protein olan kazein, aynı zamanda peynir proteini olarakta adlandırılmaktadır. Kazeinin bileşiminde elzem amino asitler açısından oldukça zengin olan, iyi kaliteli protein bulunmaktadır. Kazein hem besin değeri açısından zengin, hem de başta peynir yoğurt vb. besinlerde doku oluşturuocu özelliğı olan bir süt bileşenidir.

Sütün bileşiminde %80 gibi oldukça yüksek oranlarda bulunan süt proteini kazeindir. Kazeinin düzenli veya organize bir yapısı yoktur. Isı etkisi ile denatüre olmaz. Sütün içinde kolloidal solüsyonlar halinde bulunur. Yağısız sütün bileşiminde mavimsi beyaz bir renkte bulunmaktadır.

Sütün bileşiminde bulunan kolloidal kazein ve kalsiyum fosfat iyonları ile birlikte yüzlerce, binlerce molekülün birleşmesi ile oluşmuş moleküllerdir. Kazein misellerinin %90'dan fazlası kalsiyum ve fosfat iyonları ile birleşmiş halde bulunmaktadır. Bu tür moleküllere kalsiyum kazeinat ve kalsiyum fosfat molekülleri adı verilmektedir.

Kazein molekülleri asitli ortamlarda, kalsiyum kazeinat ve kalsiyum fosfat molekülleri olarak ayrışarak, çökelek adı verilen beyaz renkli peltemsi pıhtıyı oluşturur. Peynir yapımında, peynir enziminin çalışması sonucunda ortamda oluşan asitin etkisi ile, süt proteini olan kazein, kalsiyum kazeinat ve kalsiyum fosfat molekülleri halinde çökerek peynirin ham maddesini oluşturur.

Peynir oluşumunda rennin enzimi kullanılmaktadır. Rennin enzimi, kazein parçalayıcı yönde etki yaparak, kazeinin parçalanarak çökmesine neden olmaktadır. İlk zamanlarda peynir yapımında rennin enzimi kullanılmaktaydı. Günümüzde ise peynir yapımında bakteri, küf mantarları ve maya mikroorganizmalarından üretilen enzimlerden de yararlanarak peynirler yapılmaktadır. Çok farklı özelliğı olan enzimler peynir mayası olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle günümüzde çok farklı tat, lezzet ve doku yapısında olan peynir çeşitleri bulunmaktadır.

Yoğurt yapımında, yoğurt oluşumunda kullanılan bakteriler enerji ihtiyaçlarını karşılamak için süt şekeri laktozu kullanarak sütün bileşiminde laktik asidi oluşturur. Sütün bileşiminde bulunan kazeinin asit ortamdan etkilenmesi sonu-